

Følgforskning av Smart spesialisering i Nordland

En kort prosjektbeskrivelse

2016-02-18

[SINTEF](#) og [Nordlandsforskning](#) skal i perioden 2016-2019 følgeforske Nordland fylkeskommunes innovasjonsstrategi. Strategien, som er bygd på en policy for smart spesialisering, skal bidra til økonomisk vekst gjennom bl.a. bedre regional organisering av virkemidlene for næringsutvikling, og følgeforskningsprosjektet skal understøtte strategiens mål. Forskerne skal

- utvikle en kunnskapsplattform for smart spesialisering i Nordland
- bidra til utvikling og utprøving av policy og tiltak under strategien i samarbeid med fylkeskommunen og andre aktører
- gjennomføre en effektevaluering av strategien
- formidle resultater på en rekke arenaer i fylket.

Kunnskapsplattformen består av både teori og fakta om tilstanden i Nordland. Den skal brukes til å videreutvikle policy, innovasjonsstrategi og relevante tiltak og virkemidler. **Teoriene** om hva smart spesialisering er, hvordan en policy for smart spesialisering skiller seg fra andre tilnæringer til regional næringsutvikling, og hvordan en innovasjonsstrategi basert på smart spesialisering kan gjennomføres, er under rask utvikling internasjonalt. Følgeforskningens oppgave er å omsette de mest relevante teoribidragene slik at de tar høyde for forutsetningene i Nordland: næringsliv og samfunn i et langstrakt fylke der kraftforedlende industri, sjømatnæringer og reiseliv gir de største eksportinntektene. Analysene skal også ha et kjønnsperspektiv. Dessuten vil det arrangeres tre seminarer med internasjonal ekspertise for å belyse spesifikke deler av strategien.

Et viktig resultat vil være utviklingen av et **begrepsapparat** eller språk som innovasjonsaktørene finner det produktivt å bruke i sitt utviklingsarbeid i regionen. Denne delen av arbeidet forutsetter selvsagt en inngående dialog med de som har lang erfaring med slikt utviklingsarbeid, slik at det også vil avspeile deres erfaringer.

Tilstandsbeskrivelsen handler om forutsetningene for å styrke innovasjon i (og mellom) de næringene som står mest sentralt i strategien: industri, reiseliv, sjømat, leverandørindustri, og forretningsmessig tjenesteyting. Her dreier det seg om næringsstruktur, kryssleveranser, områder med uutnyttede markedsmuligheter for å utvikle nye produkter og tjenester, støttefunksjoner, relevante innovasjonsressurser i og utenfor regionen (særlig utdannings- og forskningsmiljø) og, ikke minst, samspillet mellom aktører i disse innovasjonssystemene som kan utvikle noe nytt sammen.

Innovasjonsstrategien omfatter en lang rekke små og store tiltak, rettet mot

- bedriftsnivået
- støttefunksjoner som kan bidra med arenabygging, kompetanse og finansiering for bedriftene og deres samarbeidspartnere
- utdanningssystemet (både videregående opplæring og høyere utdanning)
- forskningsmiljøer
- fylkeskommunens egne planprosesser
- samspillet mellom aktørene i hele innovasjonssystemet.

Policyutvikling handler om å gjøre noe med **barrierer** mot innovasjon, manglende **ressurser** og underutviklede **relasjoner** innenfor alle områdene som innovasjonsstrategien dekker, basert på kunnskap om tilstanden i regionen og teori om hva som virker. Det dreier seg også om **tilpasning av tiltak og virkemidler** til dagens og framtidens behov, underbygd av endringer i hvordan virkemiddelaktørene tenker innenfor rammen av en smart spesialiseringspolicy. Internasjonal forskning framhever endringer i offentlige aktørers tenkemåte og arbeidsform som det viktigste bidraget i mange regioner til en innovasjonsbasert næringsutvikling. Videre handler det om å finne en balansert portefølje av tiltak som støtter opp under hverandre (en **policy-mix**), prioritert innenfor realistiske rammer. Det er også et spørsmål om samordning av virkemidler der fylkeskommunen og andre regionale har styringen og virkemidler på nasjonalt (og internasjonalt) nivå (**flernivåstyring**).

På alle disse områdene vil forskerne bidra både gjennom kritiske analyser og gjennom å gi regi til, og delta i, interaktive læringsprosesser som bringer fram deltakernes egenforståelse av hva slags tiltak som virker og hvordan. Et prinsipp for samhandlingen mellom forskerne og policyaktørene er at forskerne ikke skal levere ferdigpakke forslag eller råd. De skal heller gi kunnskaps- og prosessbidrag som setter policyaktørene bedre i stand til å utvikle policy, strategi, tiltak og virkemidler i et helhetsperspektiv.

Innovasjonsstrategien er mangslungen og kompleks, og retter seg først og fremst mot endringer i forutsetningene for at eksisterende og nyetablerte bedrifter skal drive innovasjonsarbeid og lykkes med det, slik at de får en lønnsom vekst og i tillegg kan skape ringvirkninger for samfunn og økonomi i regionen. Strategidokumentet er imidlertid tydelig på at det er resultatene på bedriftsnivå (konkurransedyktighet og sysselsetting) som teller til syvende og sist; det hjelper ikke med forbedringer i policy eller hos offentlige aktører dersom det ikke resulterer i vekst i bedriftene.

Gjennom **evalueringen** skal forskerne følge strategien og dens tiltak på veien mot effekter for bedriftene. Skjer det framskritt på de feltene som tiltakene omfatter i alle ledd og nivå, og hvilke effekter har disse for bedriftenes muligheter og faktiske utvikling. En viktig oppgave blir å avklare **hvor store endringer** en faktisk bør kunne forvente innen de utvalgte satsingsområdene. En annen viktig oppgave blir – i vurderingen av endringer i de relevante bedriftenes innovasjonsatferd, lønnsomhet og vekst – å avklare **i hvilken grad endringene kan tilskrives innovasjonsstrategien** og i hvilken grad de kan tilskrives konjunkturedringer og andre forhold utenfor fylkeskommunens (og andre partners) kontroll. Dette er metodisk svært utfordrende, og vil innebære en krysspeiling (triangulering) fra flere hold. Det viktigste bidraget blir kanskje å **klargjøre hvilke tiltak og kombinasjoner av tiltak som fører til de ønskede effekter**, slik at strategien og tiltakene kan videreutvikles over tid basert på kunnskap om hvordan den faktisk virker.

Målgruppen for følgeforskningsprosjektet er først og fremst policyutviklerne og de aktører som skal implementere fylkeskommunens innovasjonsstrategi. Derfor deltar både Innovasjon Norge, Forskningsrådet og SIVA også aktivt i arbeidet og i styringen av følgeforskningsprosjektet sammen med Nordland fylkeskommune som oppdragsgiver. **Formidling** av resultater skjer også fortløpende til disse aktørene. Imidlertid er det også et behov for å nå ut til næringshager, klyngeprosjektledere, forskningsmiljø, utdanningsmiljø, nærings- og arbeidslivsorganisasjoner og andre som spiller viktige roller i innovasjonssystemet, til politiske fora som står bak innovasjonsstrategien, og til bedriftene selv.

Her vil forskerne, i samråd med fylkeskommunen og andre, bidra med foredrag på passende arenaer, tilpasset målgruppene og deres behov og interesser. Det kommer også en rekke populariserte bidrag på nett. Og, selvsagt, vil alle notater og rapporter som leveres fra forskerne, også bli gjort tilgjengelig. Det blir tre mer omfattende rapporter: en midtveisrapport i 2017, en sluttrapport i 2019, og en egen evalueringsrapport i 2019. Men det vil også bli en formidabel produksjon av mindre notater gjennom hele prosjektperioden. På [fylkeskommunens nettsted](#) vil det komme nye bidrag fra følgeforskerne nesten hver måned framover.

Kontaktpersoner:

[Håkon Finne](#), SINTEF (prosjektleder og formidling) og [Elisabet Ljunggren](#), Nordlandsforskning (kunnskapsplattform)

Øvrige delprosjektledere: [Åge Mariussen](#), Nordlandsforskning (policyutvikling) og [Einar Lier Madsen](#), Nordlandsforskning (evaluering)

[Una Sjørbotten](#), Nordland fylkeskommune (oppdragsgiver)